

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto ympäristöministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta

Vesienhoidon ympäristötavoitteita ja niistä poikkeamista koskevan esitysluonnoksen perusteella saa hyvän käsityksen asian taustasta, oikeustilasta ja ehdotetusta muutoksesta. Ympäristövaikutuksia on arvioitu riittävästi. Poikkeamisen vaikutuksia vesiekosysteemeihin ja vesien virkistyskäyttöön voisi havainnollistaa esimerkkien kautta.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- Esitysluonnoksessa tulee avata tarkemmin esimerkkien kautta, minkälaisia riskejä haitalliset vesivaikutukset voivat aiheuttaa vesiekosysteemeille ja vesien virkistyskäytölle.
- Esitysluonnoksen vaikutuksia ympäristöperusoikeuteen, elinkeinovapautteen ja omaisuuden suojaan olisi hyvä käsitellä myös omina vaikutuslajeinaan vaikutusarviointeja koskevassa jaksossa.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, ympäristönsuojelulakia ja vesilakia.

Esityksellä lisättäisiin vesipuitedirektiivin ja vesien tilan ympäristötavoitteita koskevien EU-tuomioistuineratkaisuihin perustuen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin uudet lupamenettelyssä sovellettavaksi tulevat säännökset vesien tilan ympäristötavoitteista. Nämä ympäristötavoitteet olisivat vesien tilan tavoitteet ja sitä täsmentävä heikentämiskielto. Ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin tehtäisiin näistä muutoksista johtuvat lisäykset. Molempien lakien lupaedellytyksiin lisättäisiin uusi luvanmyöntämisen edellytys perustuen EU-tuomioistuimen

oikeuskäytännössä vahvistuneeseen tulkintaan vesienhoidon ympäristötavoitteiden sitovuudesta lupaharkinnassa. Lisäksi sekä ympäristönsuojelulakiin että vesilakiin tehtäisiin tästä johtuva lisäys lupahakemuspykälään.

Esityksellä muutettaisiin ympäristötavoitteista poikkeamista uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi koskevaa säännöstä paremmin vastaamaan vesiputedirektiiviä sekä säädettäisiin poikkeaminen tehtäväksi lupamenettelyssä. Esityksellä myös selkeytettäisiin ja ajantasaistettaisiin vesienhoidon tavoitteiden saavuttamisen määräajan pidentämistä ja alennettuja tilatavoitteita koskevia säännöksiä vastaamaan paremmin vesiputedirektiiviä. Lisäksi tarkistettaisiin näitä vesimuodostumakohtaisten poikkeusten soveltamisen edellytyksiä.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin ehdotetaan lisäksi sisällytettävän Euroopan unionin uusiutuvan energian direktiivin muutoksen (ns. RED III -direktiivi) vuoksi tarpeellinen lisäys ympäristötavoitteista poikkeamista uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi koskevaan pykälään.

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että asian taustaa, oikeustilaa ja tarvetta säädösmuutokselle on kuvattu seikkaperäisesti. Asiaa vähemmän tuntevalle helpottaisi, jos nykyistä oikeustilaa, keskeisiä luonnontieteellisiä käsitteitä ja ehdotettua muutosta havainnollistettaisiin esimerkiksi kaaviokuvalla tai taulukolla.¹ Lisäksi esityksessä voisi kuvata esimerkinomaisesti, mitä heikentämiskiellolla käytännössä tarkoitetaan elinkeinonharjoittajan näkökulmasta. Tämä havainnollistaisi paremmin, miten poikkeamismenettely tulisi muuttumaan.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja ja selostettu, miksi muut toteuttamistavat eivät ole tarkoituksenmukaisia.

Arviointineuvosto katsoo, että ulkomaista lainsäädäntöä ja käytettyjä menettelyjä on kuvattu kattavasti ja seikkaperäisesti. Esitysluonnoksessa voisi täsmentää, miten muiden maiden menettelyjä on hyödynnetty valmistelussa.

¹ Esitysluonnoksen sivulla ulkomaista lainsäädäntöä koskevassa osiossa (s. 23) on havainnollistava taulukko keskeisestä käsitteistöstä Ruotsin osalta. Samanlainen taulukko keskeisestä kansallisesta käsitteistöstä voisi sujuvoittaa asian ja sen merkityksellisyyden ymmärtämistä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu tiiviisti ja hyvin lausuntopalautteen keskeinen sisältö, ja miltä osin esitysluonnosta on lausuntopalautteen perustella täydennetty tai muutettu.

Arviointineuvosto katsoo, että vaikutusarviointia koskevassa jaksossa voisi esittää olennaiset vaikutukset taulukossa tai esittää niistä tiivis yhteenveto. Yhteenveto tai taulukko olennaisista vaikutuksista kirkastaisi myös lukijalle, ovatko esityksestä saatavat hyödyt suuremmat kuin siitä viranomaisille ja yrityksille aiheutuva hallinnollinen taakka.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu eri toimialoja, joihin ehdotetun muutoksen vaikutukset kohdistuvat. Lisäksi vaikutuksia yrityksille on käsitelty riittävästi.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että arvioissa on tuotu hyvin esille niihin liittyviä epävarmuuksia, kuten se, että vaikutukset aiheutuvat myös EU-oikeuden vaikutuksesta. Esitysluonnoksen mukaan ehdotettujen säännösten oikeusohjeita noudatetaan nykytilanteessa ja EU-oikeuden tulkintavaikutuksen kautta.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu riittävästi, miten esitys toisaalta sujuvoittaa lupa-asian käsittelyä ja lisää lupamenettelyjen ennakoitavuutta, mutta toisaalta poikkeuksen asian käsittelyyn toimitettavien selvitysten tekeminen aiheuttaa jonkin verran hallinnollista taakkaa.

Esitysluonnoksen mukaan säännökset voisivat vaikuttaa uusien teknisten ratkaisujen syntymiseen ja kiihdyttää niiden kysyntää, kun ne selkeyttäisivät oikeustilaa ja asettaisivat samat vaatimukset johdonmukaisesti kaikille toimijoille. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä**, että esitysluonnoksessa tunnistettu vaikutuksia investointeihin ja kilpailukykyyn.

Arviointineuvosto katsoo, että vaikutuksia julkiseen talouteen on arvioitu riittävästi.

2.3 Ympäristövaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan ehdotus mahdollistaisi poikkeamisen vesienhoidon ympäristötavoitteista tietyin edellytyksin. Poikkeaminen voisi rajoitetusti lisätä uusien hankkeiden aiheuttamia haitallisia vaikutuksia vesiin. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on arvioitu varsin seikkaperäisesti vaikutuksia vesiin. Esitysluonnoksessa tulee avata tarkemmin esimerkkien kautta, minkälaisia riskejä haitalliset vesivaikutukset voivat aiheuttaa vesiekosysteemeille ja vesien virkistyskäytölle.

2.4 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että vaikutuksia viranomaisiin tulee tarkentaa. Esitysluonnoksesta ei selviä, voivatko viranomaisten resurssit vaikuttaa lain toimeenpanoon.

Esitysluonnoksen mukaan sillä olisi vaikutuksia myös tiedon tuotantoon ja hallintaan liittyviin voimavaroihin. Tiedonhallinnan kehittäminen edellyttäisi 6 miljoonan euron kertaluontoista panostusta. Tiedon luotettavuuden parantaminen edellyttäisi seurantaan kohdennettavien ympäristöhallinnon määrärahojen lisäämistä 1,8 miljoonalla eurolla vuodessa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulisi kuvata tarkemmin, minkälaisista tiedonhallinnan muutoksista olisi kyse, ja edellyttääkö muutos tarkempaa tiedonhallinnan muutosarviointia.

Arviointineuvosto katsoo, että suhde perustuslakiin ja säätämisympäristö -osiossa on kuvattu jonkin verran perusoikeusvaikutuksia. Vaikutusarviointeja koskevassa osiossa tulisi käsitellä, mitä vaikutuksia edotetulla sääntelyllä on ympäristöperusoikeuden, elinkeinovapauden ja omaisuuden suojan toteutumiseen.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta (hankenumero: YM043:00/2022), jonka ympäristöministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 4.4.2023. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 19. huhtikuuta 2024

Leila Kostiainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Annika Collin

Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

LAINSÄÄDÄNNÖN
ARVIOINTINEUVOSTO

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuden korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.